

Stilte voor de storm?

Duurzaam Sparen en Beleggen
in Nederland in 2010

Duurzaam Sparen en Beleggen in Nederland 2010

Ontwikkelingen in omvang en groei van
duurzaam sparen en beleggen door particulieren

Rudy Verstappen

Culemborg, mei 2011

Met financiële ondersteuning van **Triodos Bank**
Van nature betrokken

Inhoudsopgave

0 Samenvatting	4
1 Inleiding	6
2 Achtergronden	7
3 Onderzoeksmethodiek	12
3.1 Onderzoeksmethodiek	12
3.2 Omschrijving van de onderzoeksgroep	13
4. Resultaten	15
4.1 Duurzaam sparen	15
4.2 Duurzaam beleggen	16
4.3 Duurzaam sparen en beleggen	18
4.4 Marktaandeel	20
5. Conclusies en uitdagingen	21
5.1 Conclusies	21
5.2 Uitdagingen	21
 Bijlage 1 Omvang en groei van duurzaam sparen en beleggen (door particulieren) in Nederland	 23
Bijlage 2 Overzicht van bij de VBDO aangesloten instellingen	24

0./ Samenvatting

Het afgelopen jaar is in een aantal opzichten verschillend van de jaren ervoor. Terwijl in 2008 en 2009 de markten opgeschud werden door een stevige financiële en economische crisis, lijkt in 2010 de rust, althans voorlopig, te zijn wedergekeerd. De overheid besloot echter in eind 2010 de fiscale vrijstelling gedeeltelijk af te bouwen voor de duurzame spaar- en beleggingsmarkt, aanvankelijk in één keer, maar vervolgens gefaseerd. Dit zorgde voor veel onrust bij zowel de getroffen banken als bij de particulieren die in de betreffende producten hun geld hadden neergezet. Of het herstel van de economie en het afbouwen van de fiscale vrijstelling effect hebben op de duurzame spaar- en beleggingsmarkt in Nederland, zal onder andere blijken uit dit rapport.

Twee trends

De totale markt voor duurzaam sparen en beleggen in 2010 zowel in absolute zin als in percentage van de totale markt gegroeid. De totale duurzaam sparen en beleggen markt kwam uit op € 17,7 miljard, wat neerkomt op een marktaandeel van 4,51%. Daarnaast is de duurzame spaarmarkt gestegen met 5,4% en de duurzame beleggingsmarkt met 7,4%. Dit zijn goede berichten, want het betekent dat de Nederlandse particuliere belegger steeds meer milieu- en sociale criteria meeneemt in zijn of haar spaar- of beleggingsbeslissing.

In de duurzame spaarmarkt groeien de conventionele producten door met 25%. De markt voor fiscaal vrijgestelde spaarproducten daalde echter voor het eerst sinds dat dit onderzoek wordt uitgevoerd, met 17,6%. Een vergelijkbaar effect, maar dan minder sterk, is er waar te nemen in de duurzame beleggingsmarkt. De conventionele beleggingsproducten stegen met 11,0% en de fiscaal vrijgestelde beleggingsproducten met 3,9%. Deze markten gecombineerd leidt ertoe dat de markt voor fiscaal vrijgestelde duurzaam sparen en beleggingsproducten met 12,6% daalde in 2010 terwijl de markt voor conventioneel duurzaam sparen en beleggingsproducten stevig doorgroeide met 22,2%.

Dubbel verhaal

Consumenten sparen of beleggen op een duurzame manier niet langer alleen omdat hier een fiscale vergoeding tegenoverstaat. Een trend die overigens vorig jaar ook al waarneembaar was.

Mede door de plannen om de fiscale voordeelregels aan te passen zijn veel van deze zogenaamde fiscaal gedreven producten uiteindelijk vrijwel een heel jaar niet beschikbaar geweest voor instroom van nieuwe middelen. De effecten hiervan zijn te zien in deze rapportage. Het teruglopend fiscaal voordeel zal vermoedelijk voornamelijk gecompenseerd moeten worden door de kosten voor de ondernemers te verhogen die gebruik maken van deze regelingen. Dat zal ten koste gaan van ondernemers werkzaam in deze sectoren om hun te stimuleren en daarmee de verduurzaming van de economie te versnellen.

Een uitdaging voor het komende jaar is voor banken om de beleggers die hun geld in fiscaal vrijgestelde spaar- en beleggingsproducten gestoken hebben, conventioneel duurzaam te laten sparen of beleggen. Wanneer het financieel voordeel gedeeltelijk verdwijnt in de komende jaren, kan dit een flinke klap opleveren voor de duurzame spaar- en beleggingsmarkt.

Tabel 0.1: Quickfacts 2010

Totaal Cijfers	(x €1.000)	% groei jaar 2010
Totaal duurzaam sparen en beleggen	17.724.916	5,78%
% marktaandeel duurzaam sparen en beleggen		4,51%
Totaal duurzaam sparen en beleggen fiscaal vrijgesteld	6.925.722	-12,56%
Totaal conventioneel duurzaam sparen en beleggen	10.799.194	22,22%
Totaal regulier sparen en beleggen	393.291.000	4,10%
Duurzaam Sparen	(x €1.000)	% groei jaar 2010
Totaal duurzaam sparen	13.844.130	5,35%
% marktaandeel duurzaam sparen		4,76%
Totaal duurzaam sparen fiscaal vrijgesteld	5.002.538	-17,58%
Totaal conventioneel duurzaam sparen	8.841.592	25,03%
Regulier sparen	290.968.000	2,14%
Duurzaam Beleggen	(x €1.000)	% groei jaar 2010
Totaal duurzaam beleggen	3.880.786	7,35%
% marktaandeel duurzaam beleggen		3,79%
Totaal duurzaam beleggen fiscaal vrijgesteld	1.923.184	3,89%
Totaal conventioneel (SRI) duurzaam beleggen	1.957.602	10,98%
Regulier beleggen	102.405.000	10,11%

1./ Inleiding

Voor u ligt de elfde editie van het VBDO-onderzoek naar de omvang van de Nederlandse particuliere duurzaam sparen- en beleggen-markt in Nederland. Dit onderzoek is mede mogelijk gemaakt door Triodos Bank en toont zowel de status quo van deze markt in het jaar 2010 als trends die gebaseerd zijn op de uitkomsten van de eerdere edities van dit onderzoek.

Het afgelopen jaar is in een aantal opzichten verschillend van de jaren ervoor. Terwijl in 2008 en 2009 de markten opgeschud werden door een stevige financiële en economische crisis, lijkt in 2010 de rust, althans voorlopig, te zijn wedergekeerd. De overheid besloot echter in eind 2010 de fiscale vrijstelling gedeeltelijk af te bouwen voor de duurzame spaar en beleggingsmarkt, aanvankelijk in één keer, maar vervolgens gefaseerd. Dit zorgde voor veel onrust bij zowel de getroffen banken als bij de particulieren die in de betreffende producten hun geld hadden neergezet. Of het herstel van de economie en het afbouwen van de fiscale vrijstelling effect hebben op de duurzame spaar- en beleggingsmarkt in Nederland, zal onder andere blijken uit dit rapport.

Door dit onderzoek uit te voeren wil de VBDO de aandacht richten op hoe banken en andere financiële instellingen een bijdrage leveren aan het verduurzamen van de Nederlandse financiële sector. Deze sector bevindt zich in een unieke positie, omdat het door haar investeringsbeleid ervoor kan zorgen dat de groeiende welvaart niet ten koste gaat van toekomstige generaties. Door financiële producten aan te bieden die rekening houden met duurzaamheidsaspecten werken deze instellingen hier aan mee.

Aan de andere kant staan de Nederlandse particuliere spaarders en beleggers. Deze groep werkt ook mee aan een duurzame toekomst door de aangeboden producten af te nemen. Het is de bedoeling dat dit onderzoek bijdraagt aan meer aandacht voor duurzame spaar- en beleggingsproducten onder zowel de Nederlandse particulieren als de aanbieders van financiële producten.

Het onderzoek is onderverdeeld in verschillende hoofdstukken. In het volgende hoofdstuk worden de achtergronden van dit onderzoek geschetst. Elementen als wat (duurzaam) sparen en beleggen is, het verschil tussen conventionele en fiscaal vrijgestelde spaarproducten en beleggingsfondsen, en andere initiatieven op het gebied van duurzaam sparen en beleggen worden uiteengezet. In hoofdstuk 3 volgt uitleg over de onderzoeksmethodologie en een beschrijving van de onderzoeksgroep uitgelegd worden. In hoofdstuk 4 volgen de resultaten van dit onderzoek. Dit zal worden onderverdeeld in de duurzame spaarmarkt, de duurzame beleggingsmarkt, de duurzame sparen- en beleggingsmarkt gecombineerd en ten slotte het marktaandeel. In het laatste hoofdstuk worden de conclusies gepresenteerd, alsmede uitdagingen voor de toekomst.

2./ Achtergronden

In dit hoofdstuk worden de achtergronden omtrent duurzaam sparen en beleggen uiteengezet. Eerst zal er ingegaan worden op sparen en beleggen in het algemeen en vervolgens zal duurzaam sparen en beleggen worden uiteengezet. Daarna zal het verschil tussen conventioneel en fiscaal vrijgestelde spaar- en beleggingsproducten worden besproken. Ten slotte wordt kort ingegaan op de wijzigingen in de fiscale regeling.

2.1 Sparen en beleggen

Wanneer particulieren of bedrijven geld overhebben waar ze gedurende een bepaalde tijd geen gebruik van willen maken, kunnen ze kiezen deze gelden op een spaarrekening te zetten of te beleggen. Wanneer het geld op een spaarrekening wordt gezet, zal de bank het gestalde geld gebruiken om deze gelden uit te lenen aan bedrijven of zelf te beleggen (voor rekening en risico van de bank). De rekeninghouder zal een vaste rentevergoeding ontvangen terwijl de eventuele winsten die behaald worden op deze beleggingen ten goede komen aan de bank.

Wanneer de particulier of het bedrijf besluit het geld te beleggen, dan zijn er verschillende opties mogelijk. De belegger kan zelf een portefeuille samenstellen, al dan niet met hulp van een beleggingsadviseur, of kan het geld investeren in een beleggingsfonds. In het eerste geval kan de belegger kiezen uit een grote verscheidenheid van beleggingsproducten. De meest voorkomende zijn het beleggen in bedrijven door middel van het kopen van aandelen of bedrijfsobligaties, het kopen van staatsobligaties en het investeren in onroerend goed. Daarnaast zijn er complexere producten, zoals opties en futures, wat buiten de reikwijdte van dit onderzoek valt.

Het beleggen in een beleggingsfonds is feitelijk een verzamelterm van allerlei verschillende beleggingsproducten met als gemene deler dat er geld wordt geïnvesteerd in een fonds die het vervolgens belegt in een bepaalde selectie van beleggingsproducten. De meest voorkomende producten zijn aandelenfondsen, obligatiefondsen, mixfondsen (meestal een mix tussen aandelen en obligaties) en vastgoedfondsen. Het geld van de belegger wordt in het fonds verzameld, die vervolgens dit geld belegt. Hierdoor kan de belegger met geringe middelen het vermogen spreiden. Er bestaat een verschil tussen actief en passief beheerde beleggingsfondsen. De actief beheerde fondsen hebben een fondsmanager die, veelal met een team van financieel analisten, besluiten om in een bepaald bedrijf te beleggen. Hierdoor probeert het beleggingsfonds beter te renderen dan de markt. Passief beheerde fondsen hebben niet de intentie de markt te 'verslaan' en proberen juist de portefeuille zo samen te stellen dat het de markt precies volgt. Wanneer bijvoorbeeld de AEX stijgt met 1%, zal een AEX-indexfonds ook met 1% stijgen.

2.2 Duurzaam sparen en beleggen

Naast het reguliere sparen en beleggen, zoals beschreven hierboven, hebben particulieren en bedrijven de keuze om duurzaam te sparen en beleggen. Met duurzaam sparen en beleggen wordt niet alleen gekeken naar het rendement, maar ook naar of de belegging schade toebrengt aan mens of milieu of zelfs bijdraagt aan een duurzame toekomst. Niet-financiële criteria, zoals sociale en milieucriteria, worden meegenomen in de overweging.

In tabel 2.1 zijn de verschillende vormen van duurzaam sparen en beleggen opgenomen, die vervolgens worden toegelicht in de aankomende paragrafen. Naast een onderverdeling tussen duurzaam sparen en duurzaam

beleggen is er in deze tabel ook onderscheid gemaakt tussen fiscaal vrijgestelde en niet-fiscaal vrijgestelde duurzame producten. Dit onderscheid wordt ook verder toegelicht in de volgende paragrafen.

Tabel 2.1: Vormen van duurzaam sparen en beleggen

	Fiscaal vrijgesteld	Niet fiscaal vrijgesteld
Duurzaam Sparen	Groene en culturele spaarproducten	Conventionele duurzame spaarproducten
Duurzaam Beleggen	Groene, sociaalethische en culturele beleggingsfondsen	Conventionele duurzame beleggingsfondsen (SRI)

2.2.1. Duurzaam fiscaal vrijgesteld sparen

De overheid heeft sinds 1995 besloten een fiscale faciliteit op te nemen in de wet op de inkomstenbelasting. Hiermee stimuleert de Nederlandse overheid duurzaam ondernemen, omdat de belegger voor deze producten naast de gebruikelijke rente ook een fiscale korting ontvangt.

In het nieuwe belastingstelsel, dat vanaf 1 januari 2001 van kracht is, blijft groen sparen en beleggen fiscaal gunstig. In 2009 telde de fiscale voordelen tot een maximaal bedrag van € 55.145. Spaarders in deze producten betalen niet de gebruikelijke 1,2% vermogensrendementsheffing. Daarnaast wordt de inkomstenbelasting verminderd met 1,3% van het in de groene of sociaalethische fondsen ingelegde bedrag. Dat betekent een maximaal extra rendement van 2,5% bovenop de reguliere rente (of dividend) tot een maximaal bedrag van € 55.145 (2009).

Er bestaan twee soorten fiscaal vrijgestelde duurzame spaarproducten, namelijk groen sparen en cultuur sparen.

Groen sparen

Er bestaan een aantal vormen van groen sparen die relevant zijn voor Nederlandse particuliere beleggers. Een van die vormen is het Groencertificaat. Geld dat wordt gespaard via deze certificaten wordt uitsluitend geïnvesteerd in door de overheid goedgekeurde groenprojecten. Het rendement op dergelijke projecten is niet bijzonder hoog, maar omdat voor groen sparen dezelfde fiscale faciliteiten gelden als voor fiscaal vrijgestelde groene beleggingsfondsen, kan toch een aantrekkelijk rendement worden behaald.

Op dit moment telt de fiscale vrijstelling voor groen sparen tot € 55.145. Een andere vorm van groen sparen is een Groenbankbrief. Dit is een spaarvorm die gedurende een aantal jaren een constant inkomen uit vermogen oplevert. Deze spaarvorm met een vaste looptijd en een vaste rente - een jaarlijkse uitkering, dus een regelmatig inkomen - is gekenmerkt door een minimum inleg (bijvoorbeeld € 500,-). In sommige gevallen is de bankbrief beursgenoteerd en bestaat de mogelijkheid om de brieven tussentijds te verkopen via de effectenbeurs. Na afloop ontvangt de spaarder zijn nominale inleg terug.

Cultuur sparen

Een nieuwe vorm van duurzaam sparen die in 2009 mogelijk werd, is cultuur sparen. Deze vorm van duurzaam sparen houdt in dat het spaargeld gebruikt wordt voor de financiering van kunst- en cultuurprojecten en verschillende culturele instellingen zoals musea en theaters. Cultuur sparen is beschikbaar in de vorm van deposito's. Dit houdt in dat de vaste rente afhangt van tegoed en looptijd. Net zoals bij groen sparen is de fiscale vrijstelling van 2,5% geldig tot een bedrag van € 55.145.

2.2.2. Conventioneel duurzaam sparen

In Nederland zijn een aantal spaar- en depositorekeningen beschikbaar waarbij het geld uitsluitend aan duurzame projecten en bedrijven wordt uitgeleend. Het spaargeld wordt niet geïnvesteerd in projecten of bedrijven die onverantwoord omgaan met mens of milieu. De selectiecriteria die de banken gebruiken bij het selecteren van de leningen verschillen per bank. Op dit moment is het aanbieden van conventioneel duurzame spaarproducten beperkt tot twee aanbieders: de ASN Bank en de Triodos Bank.

Ook zijn er spaarproducten die de mogelijkheid bieden om (een deel van) de rente te schenken aan een aantal charitatieve instellingen. Vaak kan gekozen worden welk rentepercentage aan de gekozen instellingen wordt gegeven. Soms is een renteschenking een vast onderdeel van de spaarvorm. De rente wordt geschonken voordat deze aan de spaarder wordt uitgekeerd. Dit betekent dat de spaarder de renteschenking als gift op kan voeren als mogelijke aftrekpost.

2.2.3. Duurzaam fiscaal vrijgesteld beleggen

Net als bij de duurzame spaarproducten, kan er bij de duurzame beleggingsproducten een onderscheid worden gemaakt tussen de fiscaal vrijgestelde en de conventionele duurzame beleggingsproducten. In deze paragraaf worden de fiscaal vrijgestelde duurzame beleggingsproducten besproken.

Groen beleggen

De regeling groen beleggen is een fiscale faciliteit die is opgenomen in de wet op de inkomstenbelasting. Aan deze regeling wordt sinds januari 1995 invulling gegeven door de regeling groenfonds en de regeling groenprojecten. De regeling groen beleggen is een gezamenlijke regeling van de toenmalige Ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), Economische Zaken (EZ) en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV). De regeling groen beleggen stimuleert de uitvoering van milieuvriendelijke projecten door de financiering van die projecten aantrekkelijker te maken.

In de regeling groenprojecten wordt aangegeven welke categorieën van projecten zich kunnen kwalificeren als groenproject. Voorbeelden van deze categorieën van projecten zijn:

- natuur- en landschapsprojecten;
- projecten op het gebied van biologische landbouw;
- (duurzame) energieprojecten;
- projecten op het gebied van duurzame woningbouw;
- projecten die gericht zijn op de realisatie van fietspaden.

Deze projecten krijgen van de minister van VROM een zogenaamde groenverklaring, die voor maximaal tien jaar geldt. Door deze manier van financieren wordt de uitvoering van milieuvriendelijke projecten aangemoedigd, omdat een groenfonds minimaal 70% van het vermogen moet beleggen in goedgekeurde groene projecten.

Sociaalethisch beleggen

De regeling sociaalethisch beleggen valt net als groen beleggen onder de regeling maatschappelijke beleggingen. Beleggers in sociaalethische fondsen hebben dezelfde fiscale voordelen als bij groene beleggingsproducten. Sociaalethische projecten, die voor deze vorm van financiering in aanmerking komen, worden door de Nederlandse overheid beoordeeld op een aantal criteria. Zo moet het project aantoonbaar ten goede komen aan de financiering van projecten (kredietverlening) in ontwikkelingslanden. Projecten moeten in hoge mate in het belang zijn van voedselzekerheid en voedselverbetering, sociale en culturele ontwikkeling of economische ontwikkeling, werkgelegenheid en regionale ontwikkeling. Projecten mogen geen negatieve effecten hebben op milieu en sociale omstandigheden en dienen met participatie van de lokale bevolking en met behulp van lokale kennis tot stand te komen.

Er zijn een drietal sociaalethische fondsen beschikbaar om in te beleggen. Ook hier geldt een fiscale vrijstelling tot € 55.145.

Cultureel beleggen

Sinds 1 januari 2004 kunnen particulieren fiscaalvriendelijk beleggen in fondsen die van belang zijn voor Nederlandse podiumkunsten of musea. Het gaat om fondsen die voor meer dan 70% beleggen in culturele projecten. De Europese Commissie heeft hiervoor een periode van vijf jaar haar fiat aan gegeven. Beleggen in durfkapitaal, waaronder culturele projecten die opbrengst genereren geldt een vrijstelling in box III van de vermogensrendementsheffing.

Culturele beleggers krijgen een fiscaal voordeel van 1,2% van de waarde van de beleggingen en is in 2009 tot € 55.145 vrijgesteld van de vermogensrendementsheffing. Bovendien geldt een belastingvrijstelling voor arbeidsinkomen van 1,3% van het vrijgestelde bedrag.

Meer informatie is opgenomen in de door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) uitgegeven brochure 'Cultureel schenken, nalaten en beleggen' uit 2004.

2.2.4. Conventioneel duurzaam beleggen (SRI)

Duurzame beleggingsfondsen toetsen potentiële beleggingen niet alleen op financiële maar ook op milieu- en sociale criteria. Dergelijke criteria kunnen een positief (vooruitstrevendheid van bedrijf) of negatief (onacceptabele aspecten van bedrijfsvoering) karakter hebben.

De meeste duurzame beleggingsfondsen richten zich in de eerste plaats op het uitsluiten van bepaalde sectoren of gedragingen (negatieve selectie). Het betreft dan bedrijven die door hun activiteiten de totstandkoming van een duurzame samenleving belemmeren. Ieder duurzaam beleggingsfonds geeft haar eigen uitwerking aan het uitsluiten van sectoren of gedragingen. Denk daarbij aan wapenindustrie, bio-industrie en productie van verslavende middelen.

Daarnaast hanteren veel duurzame beleggingsfondsen ook positieve criteria. Dit betreft beleggingen van bedrijven die op een bepaald terrein een maatschappelijke meerwaarde leveren en voorop lopen met het implementeren van duurzaamheid in de bedrijfsvoering.

In sommige gevallen is de volgorde van de toepassingen van negatieve en positieve criteria andersom, en worden eerst bedrijven gekozen met gebruik van positieve criteria. Daarna worden minimumeisen gesteld aan de hand van negatieve selectiecriteria. De grote meerderheid van de duurzame fondsen die zijn opgenomen in dit onderzoek passen zowel positieve als negatieve selectiemethoden toe. Wel bestaan er verschillen tussen de afzonderlijke fondsen:

- het ene fonds sluit meer schadelijke sectoren of bedrijven uit dan andere;
- niet alle fondsen beleggen in zogenaamde 'duurzame bedrijven'¹;
- de selectie uit de overige bedrijven vindt plaats op een absolute of relatieve wijze.

De overige bedrijven belemmeren totstandkoming van een duurzame samenleving op de lange termijn niet wezenlijk, maar dragen daar ook niet per definitie aan bij. Uit deze laatste groep worden slechts die bedrijven geselecteerd die op het gebied van economische, milieu- en sociale aspecten beschikken over een goed beleid en goede prestaties.

De selectie van bedrijven uit de neutrale groep kan zowel absoluut als relatief uitgevoerd worden. De absolute methode is gericht op het selecteren van koplopers, waarbij individuele bedrijven aan de gestelde voorwaarden moeten voldoen. Er wordt niet gestreefd naar vertegenwoordiging van alle sectoren. Bij de relatieve selectiemethode (ook wel best-in-class methode genoemd) worden van elke sector de best presterende

¹ Met duurzame bedrijven bedoelt de VBDO de organisaties die voorop lopen op het gebied van duurzaamheid door bij voorbeeld de ontwikkeling van milieutechnologie of het oplossen van sociaal-maatschappelijke problemen.

bedrijven geselecteerd, gebaseerd op onderlinge vergelijking van hun prestaties op economisch, milieu- en sociaal gebied. Dit resulteert in de toelating van een vooraf vastgesteld percentage van bedrijven binnen een sector. Met uitzondering van de sectoren en bedrijven die bij voorbaat uitgesloten waren (door middel van negatieve criteria) zijn alle sectoren toelaatbaar. In de praktijk wordt wel gewerkt met een minimum niveau van duurzaamheid dat behaald moet worden. De verschillende selectiemethoden worden door de duurzame beleggingsfondsen naar eigen inzicht ingevuld met specifieke selectiecriteria. De keuze voor bepaalde selectiecriteria is afhankelijk van de definitie voor duurzaamheid die het betreffende fonds hanteert.

Inmiddels hebben twee banken de stap genomen om uitsluitingen te hanteren voor niet alleen haar duurzame maar voor al haar aangeboden beleggingsfondsen. ING sluit controversiële wapens en wapenhandel uit voor al haar beleggingen. Daarnaast heeft SNS REAAL de stap gezet om al haar beleggingen, dus niet alleen de duurzame producten, te beoordelen op het gebied van duurzaamheid.

De meerderheid van de duurzame beleggingsfondsen meegenomen in dit onderzoek onderschrijven de SRI Transparency Code (voorheen de European Transparency Guidelines), een initiatief van het European Social Investment Forum (Eurosif). Het belangrijkste kenmerk van die richtlijnen is dat de duurzame beleggingsfondsen onder meer via het jaarverslag, maar ook op verzoek, informatie geven over elementen zoals de samenstelling van de portefeuille. Zo wordt duidelijk in welke bedrijven wordt belegd en wat de omvang van de belegging per onderneming is. Ook wordt duidelijk gemaakt waarom ondernemingen uit de portefeuille zijn verwijderd of opgenomen. Tevens geven de fondsen opheldering over welke informatiebronnen en welke onderzoeksmethoden worden gebruikt om te bepalen welke ondernemingen voldoen aan haar duurzaamheidscriteria.

2.2.5 Wijzigingen in fiscale regeling

In oktober 2010 heeft de regering besloten een gedeelte van de fiscale vrijstelling geleidelijk af te bouwen. Het betreft hier de extra heffingskorting van 1,3%. De vermogensrendementsheffing van 1,2% blijft wel ongewijzigd. Tabel 2.2 geeft een overzicht van hoe de afbouw er in de komende jaren uit zal zien.

Tabel 2.2. Afbouw fiscale regeling

Jaar	Heffingskorting	Vermogensrendementsheffing	Totaal
2010	1,3	1,2	2,5
2011	1,0	1,2	2,2
2012	0,7	1,2	1,9
2013	0,4	1,2	1,6
2014	0,0	1,2	1,2

Door het verminderen van de fiscale voordelen rondom de fiscaal vrijgestelde spaar- en beleggingsproducten is het de vraag wat er met deze producten gaat gebeuren, immers het totale rendement op deze producten neemt af. Verwacht wordt dat in de komende jaren het effect van deze maatregel duidelijker zal worden, gezien de huidige vrijstelling nog geldt voor 2010.

3./ Onderzoeksmethodiek

In het vorige hoofdstuk zijn de achtergronden en vormen van duurzaam sparen en beleggen door particulieren in Nederland uiteengezet. Dit hoofdstuk gaat in op de methodiek die gehanteerd is in dit onderzoek. Eerst wordt ingegaan hoe het onderzoek is uitgevoerd en ten slotte zal er een beschrijving gegeven worden van de onderzoeksgroep.

3.1 Onderzoeksmethodiek

Het onderzoek gaat over de grootte van de markt van duurzaam sparen en beleggen door Nederlandse particulieren. Er is dit jaar zo min mogelijk aan de methodiek veranderd. Dit omdat de methode van vorig jaar goed werkte en om de vergelijking met andere jaren zo goed mogelijk te kunnen maken.

De aanbieders van duurzame spaar- en beleggingsproducten worden jaarlijks gevraagd om het balanstotaal aan het einde van het betreffende kalenderjaar, in dit geval 2010, aan de VBDO te verstrekken. Dit gebeurt door het opsturen van een lijst met producten die vorig jaar meegenomen zijn, met het verzoek de omvang van deze producten te actualiseren. Naast het up-to-date houden van de omvang van de producten die vorig jaar zijn meegenomen, worden de respondenten gevraagd om ook nieuwe duurzame producten aan te geven. Hierdoor wordt de gehele markt voor duurzame spaar- en beleggingsproducten meegenomen in dit onderzoek. Aangezien aan de respondenten is toegezegd dat de toevertrouwde data als vertrouwelijk beschouwd wordt, wordt er in dit onderzoek geen melding gemaakt van individuele spaar- of beleggingsproducten, maar wordt er alleen melding gemaakt van de totale markten.

Duurzaam sparen

Bij het verzamelen van de duurzame spaarproducten worden alleen de particuliere spaarproducten meegenomen. Deze dienen zo min mogelijk spaarrekeningen te bevatten van (kleine) zakelijke klanten. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de conventionele duurzame spaarproducten en spaarproducten die vallen onder de fiscale vrijstelling.

Duurzaam beleggen

De dataverzameling van duurzaam beleggingsproducten is complexer. In dit onderzoek worden alleen beleggingsproducten meegenomen die minimaal een uitsluitingsbeleid hebben. Er zijn verschillende producten op de markt die zich richten op een bepaalde sector, maar hier geen uitsluitings- en/of duurzaamheidscriteria aan koppelen. Daarnaast kijkt het onderzoek naar duurzame financiële producten gericht op de Nederlandse particulier. Hierdoor worden alle duurzame beleggingsproducten meegenomen in dit onderzoek, maar is er een ondergrens van 10% Nederlandse particuliere beleggers ingesteld. Dit is gedaan om te zorgen dat de buitenlandse fondsen waarin voornamelijk institutionele beleggers en nauwelijks particulieren actief in zijn, niet meegenomen worden. Om de data zo nauwkeurig mogelijk mee te nemen in het onderzoek is het percentage dat door de bank als zijnde Nederlandse belegger is aangemerkt vermenigvuldigd met het balanstotaal.

Vervolgens wordt er bij de duurzame beleggingsproducten gevraagd om het percentage Nederlandse beleggers duidelijk aan te geven. Een grove schatting is niet voldoende om meegenomen te worden in dit onderzoek. Ook producten die gekoppeld zijn aan een verzekeringsproduct worden niet meegenomen. Het is mogelijk dat particulieren indirect in fondsen beleggen die niet zijn meegenomen in dit onderzoek, zoals producten van buitenlandse aanbieders, waar minder dan 10% Nederlandse particuliere beleggers zijn. Hierdoor kan de uitkomst van dit onderzoek licht afwijken van de werkelijkheid. Het is echter onmogelijk gebleken om te achterhalen hoeveel vermogen dit betrekking heeft. Dit zal alleen effect hebben op conventionele duurzame producten, aangezien de fiscale voordelen van fiscaal vrijgestelde producten alleen toegankelijk zijn voor Nederlandse beleggers.

Aan de aanbieders van de verschillende beleggingsproducten is gevraagd het balanstotaal op te geven. Bij één beleggingsfonds zou dit echter een vertekende weergave van de werkelijkheid geven, namelijk het Triodos Vastgoedfonds. Bij dit fonds is het balanstotaal namelijk inclusief substantiële leningen, wat voor de financiering van vastgoedaankopen een gebruikelijke manier is. Omdat dit onderzoek zich richt op het belegd vermogen is er in dit specifieke geval gekozen om het fondstotaal te gebruiken.

Reguliere markt

Naast gegevens van de duurzame spaar- en beleggingsmarkt wordt er in dit onderzoek ook gebruik gemaakt van gegevens over de reguliere markt (zoals reeds vermeld in hoofdstuk 2, dit is de markt van zowel duurzame als niet-duurzame spaar- en beleggingsproducten). De grootte van de Nederlandse reguliere spaarmarkt is afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De grootte van de Nederlandse reguliere beleggingsmarkt is afkomstig van het Statistisch Bulletin van De Nederlandsche Bank (DNB). Het marktaandeel van de duurzame spaar en beleggingsmarkt wordt berekend door de groottes van de duurzame markten te relateren aan de reguliere markten.

Kritische kanttekening

Er moet worden aangemerkt dat dit onderzoek een schatting blijft van de particuliere duurzaam sparen en beleggen-markt in Nederland. Verschillende aanbieders hebben niet gereageerd en de gegevens zijn van de aanbieders zelf en deze worden niet door een externe partij gecontroleerd. Daarnaast wordt het balanstotaal van de beleggingsfondsen niet door alle partijen op dezelfde wijze berekend, zoals het al dan niet meenemen van de kortlopende schulden en een verschil in waarderingsmethodiek. Ook de netto in/uitstroom wordt door verschillende aanbieders verschillend berekend, door bijvoorbeeld de uitkering van het dividend wel of niet te herbeleggen. Desalniettemin kan er worden gesteld dat de uitkomsten uit dit onderzoek goede schattingen zijn en omdat de methodologie niet gewijzigd is, is een vergelijking met afgelopen jaren goed mogelijk.

3.2 Omschrijving van de onderzoeksgroep

In dit onderzoek zijn er in de duurzame spaarmarkt 2 aanbieders van conventionele duurzame spaarproducten opgenomen, namelijk ASN en Triodos. Voor de markt van fiscaal vrijgestelde spaarproducten zijn er zeven aanbieders meegenomen. Dit is te zien in tabel 3.1. De aanbieders of producten die dit jaar voor het eerst zijn opgenomen zijn dikgedrukt.

Tabel 3.1: Alle duurzame spaarproducten en -aanbieders opgenomen in dit rapport

Conventioneel (SRI)	Fiscaal vrijgesteld
• ASN Bank • Triodos Bank	<i>Groene spaarproducten</i> • ABN AMRO Groenbank • ABN AMRO Groen Spaardeposito • Fortis Groenbankbrieven • ING Groenbank • Rabo Groen Bank <i>Cultuur spaarproducten</i> • Triodos Cultuur deposito • Rabobank Cultuurobligaties

In totaal zijn er 29 beleggingsfondsen opgenomen in dit onderzoek, waarvan:

- 23 conventionele duurzame beleggingsfondsen
- 2 fiscaal vrijgestelde groenfondsen
- 3 fiscaal vrijgestelde sociaal ethische fondsen
- 1 fiscaal vrijgestelde cultuurfonds.

Een overzicht van de fondsen wordt weergegeven in tabel 3.2. De nieuwe beleggingsfondsen die vorig jaar niet opgenomen zijn in dit rapport zijn dikgedrukt.

Tabel 3.2: Alle duurzame beleggingsproducten opgenomen in dit rapport

Conventioneel (SRI)

Duurzame spaarproducten

- Aegon Duurzaam Aandelenfonds
- ASN Aandelenfonds
- ASN Milieu & Waterfonds
- ASN Mixfonds
- ASN Obligatiefonds
- ASN Small & Midcap Fonds
- Delta Lloyd L Water & Climate Fund
- Delta Lloyd New Energy Fund
- F&C Stewardship International Fund
- F&C Global Climate Opportunities Fund
- ING Duurzaam Aandelen Fonds
- ING Liric Duurzaam Top 50
- Insinger de Beaufort Sustainable Values Fund
- Kempen SeNSE Fund*
- Robeco Clean Tech Certificaat
- Robeco DuurzaamAandelen
- SNS Duurzaam Aandelenfonds
- Triodos Vastgoedfonds
- Triodos Sustainable Equity Fund
- Triodos Sustainable Mixed Fund
- Triodos Sustainable Bond Fund
- Triodos Renewables Europe Fund
- Triodos Sustainable Pioneer Fund

Fiscaal vrijgesteld

Groene beleggingsfondsen

- ASN Groenprojectenfonds
- Triodos Groenfonds

Sociaal-ethische fondsen

- ASN Novib Fonds
- Oikocredit Nederland Fonds
- Triodos Fair Share Fund

Culturele beleggingsfondsen

- Triodos Cultuurfonds

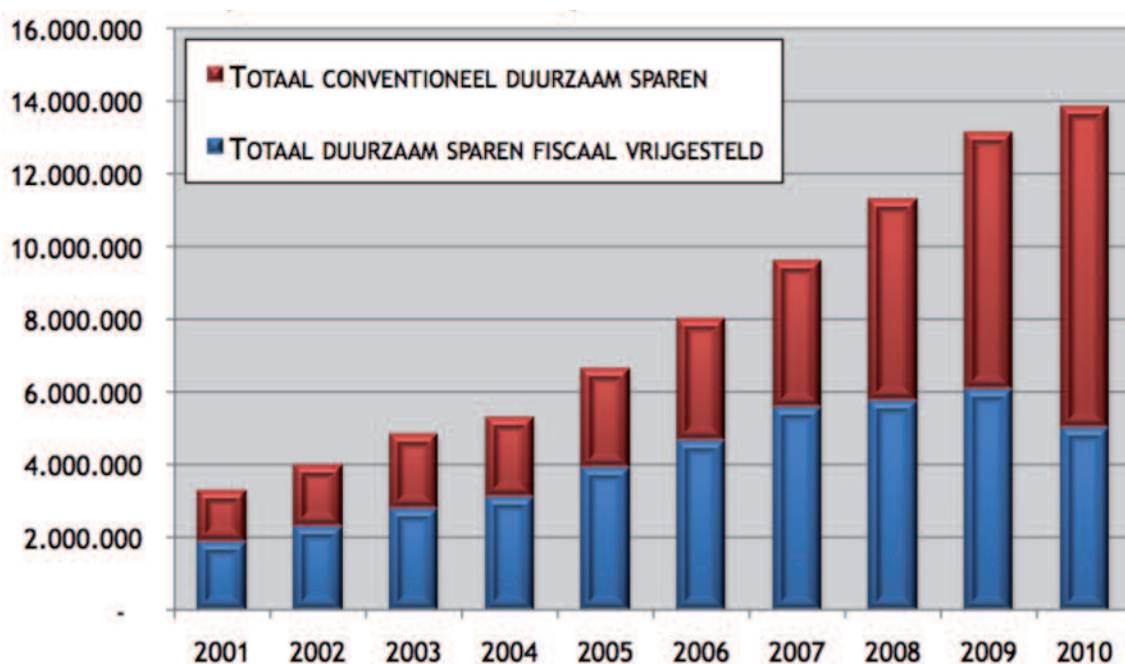
4./ Resultaten

In dit hoofdstuk volgt de beschrijving van de resultaten van het onderzoek worden beschreven. Eerst zal er op duurzaam sparen worden ingegaan en vervolgens op duurzaam beleggen. Daarna wordt de gecombineerde duurzame spaar en beleggingsmarkt beschreven en ten slotte zal het marktaandeel van de duurzaam spaar- en beleggingsmarkt worden uiteengezet.

4.1 Duurzaam sparen

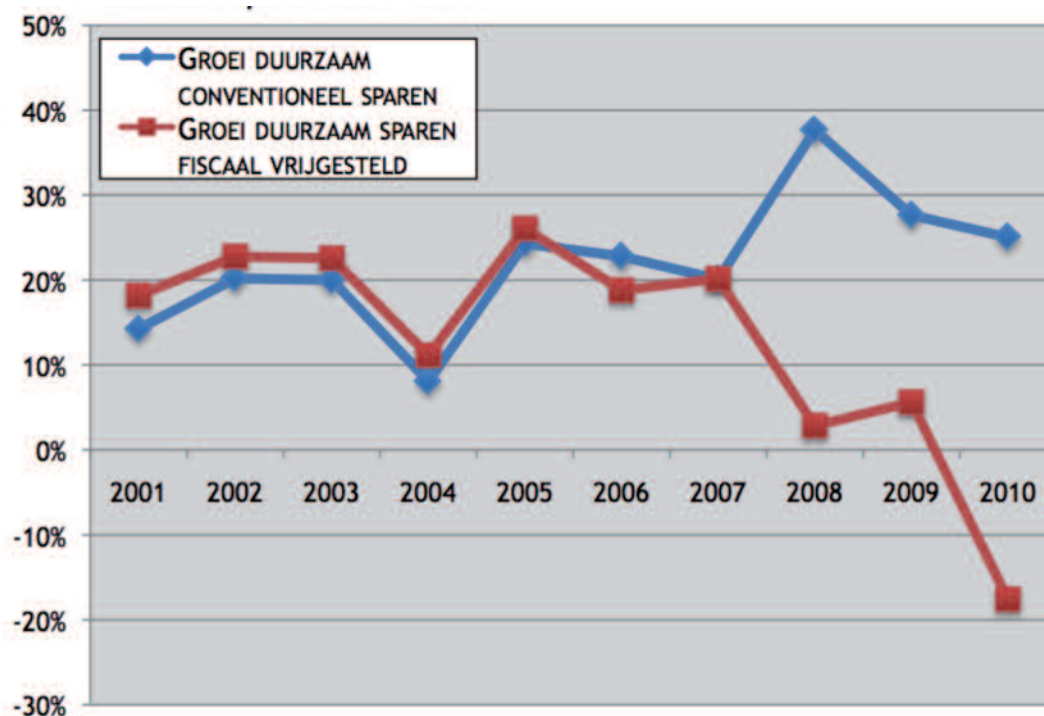
Zoals aangegeven in het rapport van vorig jaar, groeide de markt in 2009 van duurzaam sparen met 16,4% en kwam uit op een totale grootte van € 13,1 miljard. Dit kwam door een groei van 5,6% van de fiscaal vrijgestelde markt (€ 6,1 miljard) en een groei van 27,6% van de conventionele spaarmarkt (€ 7,1 miljard). In 2010, echter, groeide de markt niet zo sterk als in 2009. De totale duurzame markt groeide met 5,4% tot een totale grootte van € 13,8 miljard. Dit kwam door een groei van 25% van de conventionele duurzame spaarmarkt (€ 8,8 miljard), en een daling van 17,6% van de fiscaal vrijgestelde duurzaam sparenmarkt (€ 5,0 miljard). Het is hierbij dus duidelijk te merken dat er een verschil bestaat tussen de markten van de fiscaal vrijgestelde en conventionele duurzaam spaarproducten.

Grafiek 4.1: Markt duurzaam sparen 2001-2010

Grafiek 4.1 laat de groei van de duurzame spaarmarkt zien, onderverdeeld naar fiscaal vrijgesteld en conventioneel duurzaam sparen. De grafiek toont dat de totale markt gedurende 10 jaar is gegroeid van iets meer dan € 3,2 miljard naar €13,8 miljard in 2010. Ieder jaar is er een groei gerealiseerd van 10% of meer (gemiddeld 17,5%), met uitzondering van het afgelopen jaar, waar de groei 5,6% was.

Verder blijkt uit de grafiek dat de markt voor conventioneel duurzame producten in de laatste tien jaren sterk groeide als deel van de gehele duurzaam sparen markt. In 2001 was de conventionele duurzaam spaarproducten 43% van de markt van duurzaam spaarproducten. Dit groeide tot 64% in 2010.

Grafiek 4.2: *Groei conventioneel en fiscaal vrijgesteld sparen 2001 - 2010*

Bij de verschillende componenten van de markt voor duurzaam sparen is duidelijk verschil te zien tussen de twee verschillende soorten producten, zie grafiek 4.2. De markt voor conventioneel duurzame spaarproducten is ieder jaar met meer dan 20% gegroeid, met uitzondering van 2001 (14%) en 2004 (8%), gemiddeld met 22%. De markt voor fiscaal vrijgestelde spaarproducten groeide ieder jaar met meer dan 10%, behalve voor de laatste drie jaren waar de markt in 2008 met 3%, in 2009 met 6% en in 2010 met -17,6% groeide.

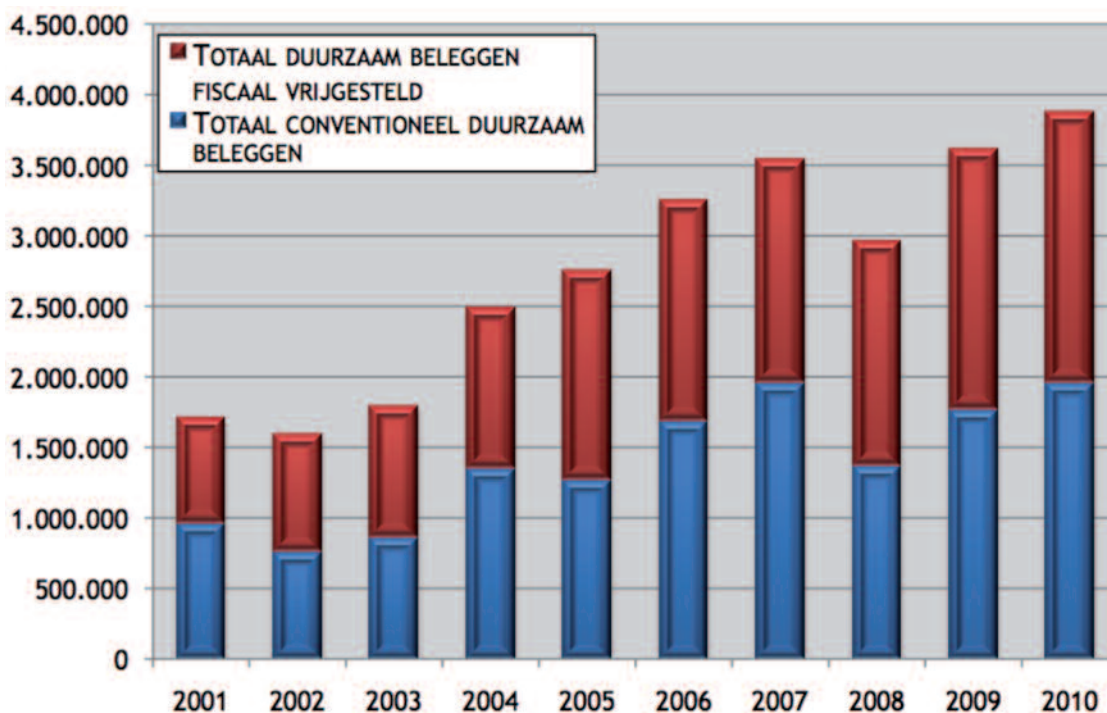
4.2 Duurzaam beleggen

In 2009 groeide de markt van duurzaam beleggen met 22% en kwam uit op een totale grootte van € 3,6 miljard. Dit kwam door een groei van 16,3% van de fiscaal vrijgestelde markt (€ 1,9 miljard) en een groei van 28,7% van de conventionele beleggingsmarkt (€ 1,8 miljard)¹. Net zoals bij duurzaam sparen groeide de markt in 2010 niet zo sterk als in 2009. De totale markt groeide met 7,4% tot een totale grootte van bijna € 3,9 miljard. Dit kwam door een groei van 11% van de conventionele duurzame beleggingsmarkt (€ 2,0 miljard) en een groei van 3,9% van de fiscaal vrijgestelde duurzaam beleggingsmarkt (€ 1,9 miljard). Het is ook hierbij dus duidelijk te merken dat er een verschil bestaat tussen de markten van de fiscaal vrijgestelde en conventionele duurzaam beleggingsproducten.

Grafiek 4.3 laat de ontwikkeling van de markt voor duurzame beleggingsproducten zien voor de periode 2001 - 2010, onderverdeeld tussen conventionele en fiscaal vrijgestelde beleggingsproducten. De totale markt is gegroeid van bijna € 1,5 miljard in 2001 naar € 3,9 miljard in 2010. Met uitzondering van 2002 (-7%) en 2008 (-16%) is er ieder jaar groei geweest van de duurzaam beleggingsmarkt. De groei in 2010 was 7%. Gemiddeld voor de periode 2001 - 2010 kwam de groei van de markt neer op 11% per jaar.

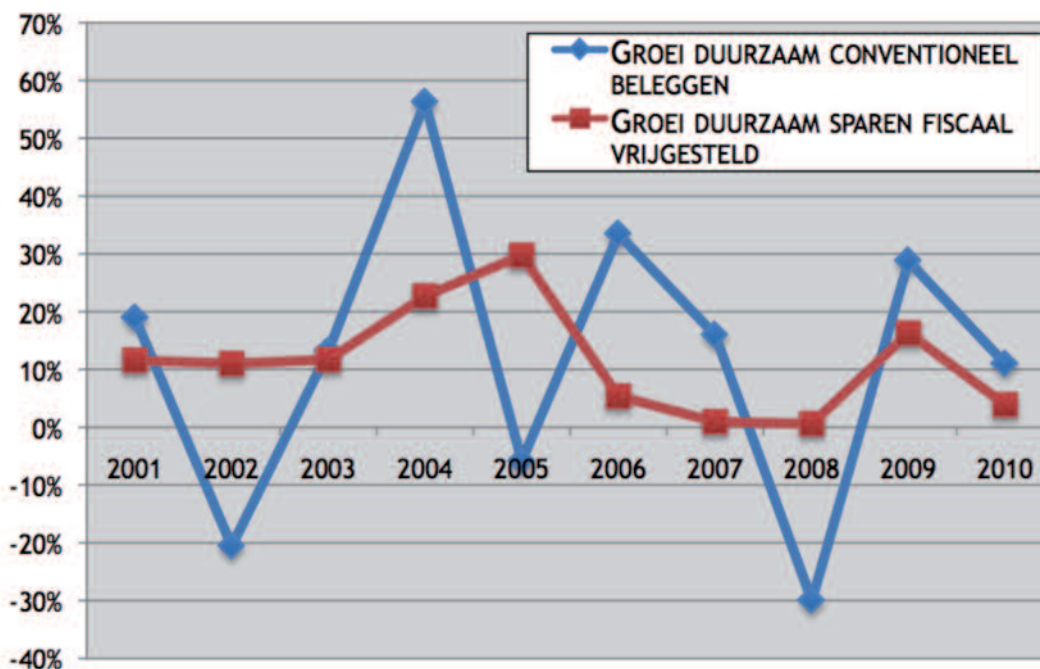
¹ Het verschil tussen € 3,6 miljard en € 1,8 miljard + € 1,9 miljard komt door afronding.

Grafiek 4.3: Markt duurzaam beleggen 2001 - 2010

In tegenstelling tot de markt voor duurzaam sparen is er bij duurzaam beleggen geen duidelijke verschuiving waar te nemen van fiscaal vrijgestelde producten naar conventionele beleggingsproducten. In 2001 was het onderdeel conventioneel duurzame beleggingsproducten als onderdeel van de totale markt voor duurzame beleggingsproducten 56% en in 2010 was dit 50%, wat ongeveer vergelijkbaar is.

Grafiek 4.4: Groei conventioneel en fiscaal vrijgesteld duurzaam beleggen 2001 - 2010

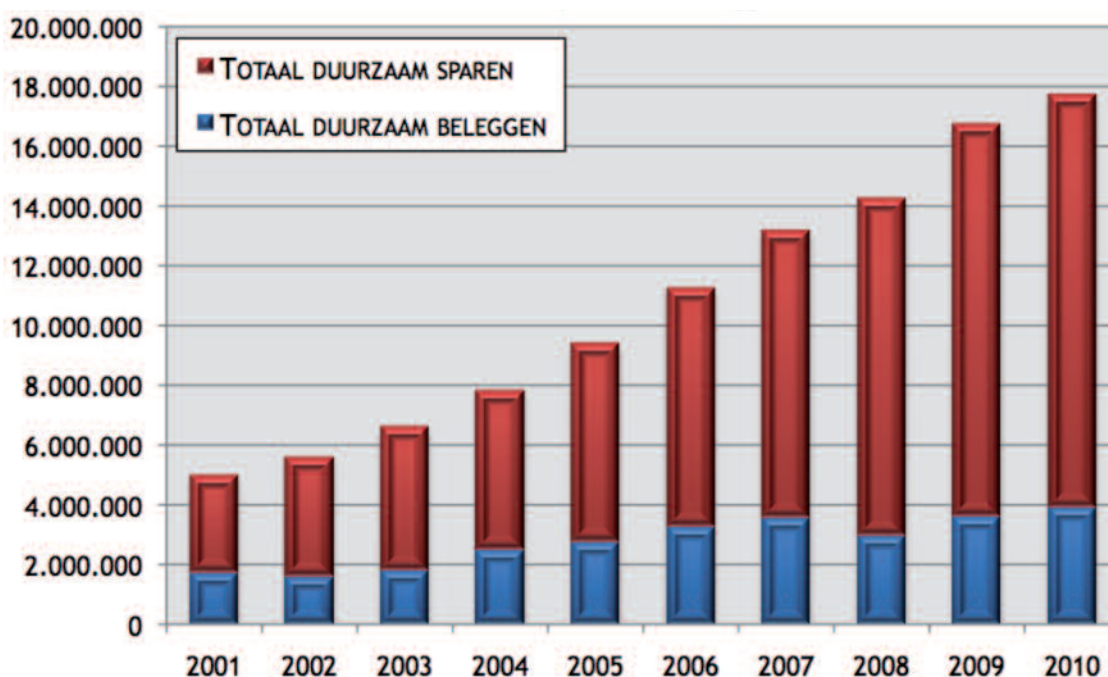
Wanneer er naar de groei van de verschillende componenten van de markt voor duurzaam beleggen wordt gekeken, dan toont de markt voor duurzaam conventionele beleggingsproducten een gemêleerd beeld, zoals wordt getoond in figuur 4.4. In de afgelopen tien jaar zijn er drie jaren met negatieve groei geweest, namelijk in

2002, 2005 en 2008. Daarnaast zijn er drie jaren geweest met een sterke groei in 2004, 2006 en 2009. De markt voor fiscaal vrijgestelde duurzaam beleggingsproducten toonde een positieve groei in de periode 2001 - 2005 van gemiddeld 17%. Dit daalde naar een gemiddelde van 2% in de periode 2006 - 2008, steeg naar 16% in 2009 en daalde naar 4% in 2010. Een duidelijke trendbreuk, zoals bij de verschillende componenten van de duurzaam spaarmarkt, is er in de duurzaam beleggingsmarkt minder duidelijk waar te nemen.

4.3 Duurzaam sparen en beleggen

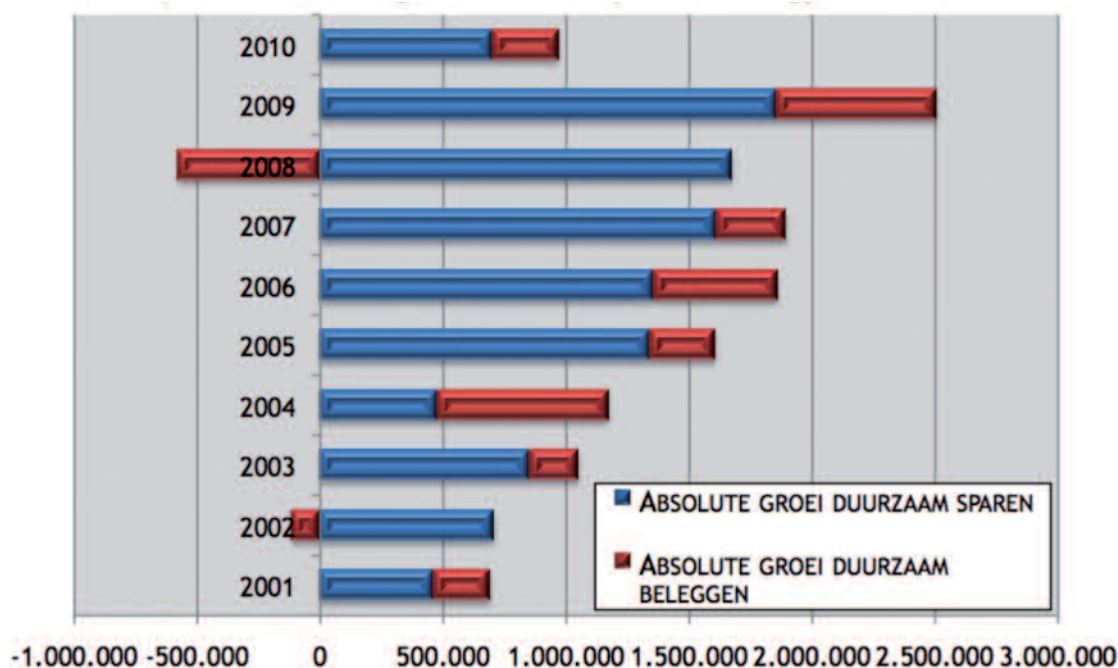
In 2010 heeft er een groei plaatsgevonden van de gehele duurzame spaar- en beleggingsmarkt van 5,8%, van € 16,7 miljard in 2009 naar € 17,7 miljard in 2010. Zoals te zien is in figuur 4.5, is de markt voor duurzaam sparen en beleggen producten in 2010 het grootst.

Grafiek 4.5: Markt duurzaam sparen en beleggen 2001 - 2010

Terwijl de markt van duurzame beleggingsproducten in de periode 2001-2010 een groei heeft laten zien van gemiddeld 11% per jaar, is de markt voor duurzaam spaarproducten sterker gestegen. In 2001 betrof het percentage duurzaam sparen van de totale duurzame spaar- en beleggingsmarkt 65%. Dit is gestegen tot 78% in 2010. Dat de groei sterker was in de markt van duurzaam spaarproducten, blijkt ook uit grafiek 4.6.

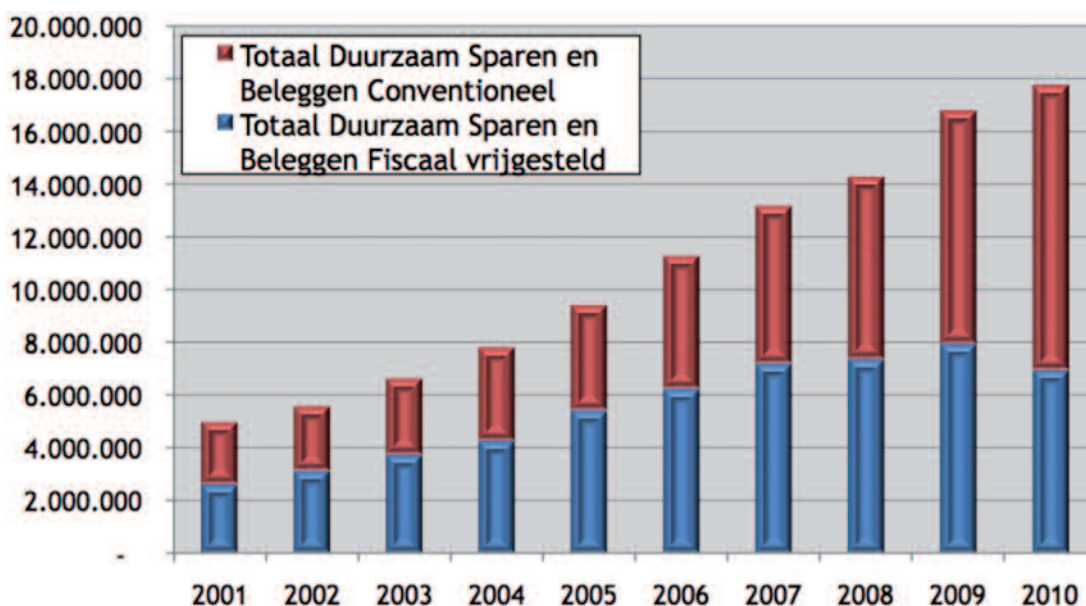
Grafiek 4.6: Absolute groei duurzaam sparen en beleggen 2001 - 2010

Hierin wordt de absolute groei van de duurzame spaar- en beleggingsmarkt getoond. Zoals blijkt heeft de duurzame spaarmarkt ieder jaar een grotere absolute groei getoond (met uitzondering van 2004). Zelfs wanneer de groei van de duurzaam beleggen markt in 2002 en 2008 een negatieve groei toonde, werd er dankzij de markt van duurzame spaarproducten een positieve groei gerealiseerd.

De markt voor fiscaal vrijgestelde duurzame spaar- en beleggingsproducten daalde in 2010 met 12,6% van € 7,9 miljard naar € 6,9 miljard. De markt voor conventionele duurzaam spaar en beleggingsproducten steeg met 22,2% van € 8,8 miljard naar €10,8 miljard.

Grafiek 4.7: Markt duurzaam sparen en beleggen fiscaal vrijgesteld en conventioneel

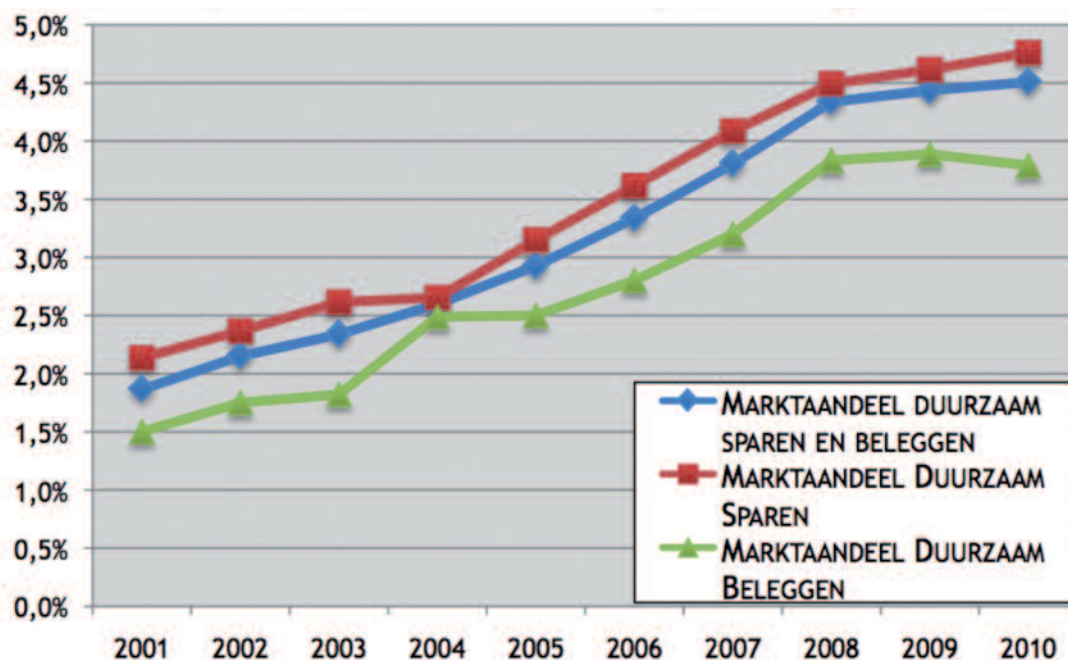
Zoals getoond wordt in grafiek 4.7, is er een trendbreuk waarneembaar. Tot 2009 groeide de markt voor fiscaal vrijgestelde duurzame spaar- en beleggingsproducten. Echter in 2010 daalt deze, niet alleen absoluut, zoals hierboven wordt beschreven, maar ook als percentage van de totale markt. In de periode 2001 - 2009 was de fiscaal vrijgestelde duurzame spaar en beleggingsmarkt tussen de 47 en 57% van de totale markt. In 2010 daalt dit naar 39%, wat als een duidelijke trendbreuk dient te worden aangemerkt.

4.4 Marktaandeel

Het marktaandeel van de duurzame spaarmarkt, wat uitdrukt welk gedeelte van de totale spaarmarkt duurzame spaarproducten zijn, steeg in 2010 licht. In 2009 was dit percentage 4,6% en het steeg naar 4,8%. Het marktaandeel van de duurzame beleggingsmarkt daalde ten opzichte van de gehele duurzame beleggingsmarkt. In 2009 was dit 3,9% en in 2010 werd dit 3,8%. Wanneer er naar de gehele duurzame spaar en beleggingsmarkt wordt gekeken, dan steeg het marktaandeel ten opzichte van de reguliere sparen en beleggenmarkt licht. In 2009 was dit marktaandeel 4,4% en dit steeg naar 4,5% in 2010.

Wanneer er naar de lange termijn wordt gekeken valt op dat het marktaandeel van de markt voor duurzaam sparen producten steeg van 2,1% in 2001 naar 4,8% in 2010, zoals wordt getoond in grafiek 4.8. De markt van duurzaam beleggen steeg van 1,5% in 2001 naar 3,8% in 2010. De totale markt voor duurzaam sparen en beleggen, steeg in de periode 2001 - 2010 van 1,9% naar 4,5%.

Grafiek 4.8: Marktaandeel duurzaam sparen en beleggen

5./ Conclusies en uitdagingen

In dit hoofdstuk worden de conclusies uiteengezet, die worden getrokken op basis van de resultaten die in het vorige hoofdstuk getoond zijn. Daarnaast zullen uitdagingen voor de markt van duurzaam sparen en beleggen besproken worden.

5.1 Conclusies

Uit de resultaten van hoofdstuk 4 zijn een aantal positieve en negatieve conclusies waar te nemen. Ten eerste is de totale markt voor duurzaam sparen en beleggen in 2010 zowel in absolute zin als in percentage van de totale markt gegroeid. De totale duurzame sparen en beleggen markt kwam uit op € 17,7 miljard, wat neerkomt op een marktaandeel van 4,51%. Daarnaast valt er is de duurzame spaarmarkt gestegen met 5,4% en de duurzame beleggingsmarkt met 7,4%. Dit zijn goede berichten, want het betekent dat de Nederlandse particuliere belegger steeds meer milieu- en sociale criteria meeneemt in zijn of haar spaar of beleggingsbeslissing.

Wanneer men echter kijkt naar het onderscheid tussen de fiscaal-vrijgestelde en conventionele producten, wat zoals aangegeven in hoofdstuk 2 van dit rapport wezenlijk andere producten zijn, vallen de conclusies minder positief uit. In de duurzame spaarmarkt groeien de conventionele producten door met 25%. De markt voor fiscaal vrijgestelde spaarproducten daalde echter voor het eerst sinds dat dit onderzoek wordt uitgevoerd, met 17,6%. Een vergelijkbaar effect, maar dan minder sterk, is er waar te nemen in de duurzame beleggingsmarkt. De conventionele beleggingsproducten stegen met 11,0% en de fiscaal vrijgestelde beleggingsproducten met 3,9%. De markt voor regulier beleggen steeg in 2010 met 10,1%, wat duidelijk maakt hoe ver de fiscaalvrijgestelde beleggingsproducten achterblijven. Deze markten gecombineerd leidt ertoe dat de markt voor fiscaal vrijgestelde duurzaam sparen en beleggenproducten met 12,6% daalde in 2010 terwijl de markt voor conventioneel duurzaam sparen en beleggingsproducten stevig doorgroeide met 22,2%.

De VBDO ervaart het als positief dat consumenten niet langer alleen duurzaam sparen of beleggen omdat hier een fiscale vergoeding tegenoverstaat. Een trend die overigens vorig jaar ook al waarneembaar was. In de conventionele markt groeit zowel de duurzame spaar- als beleggingsmarkt. Dit betekent dat particulieren de waarde van hun geld steeds meer alleen willen laten stijgen op een manier die toekomstige generaties niet schaadt. Bedrijven worden hierdoor ook gestimuleerd om beter met het milieu en sociale kwesties om te gaan, omdat blijkt dat particuliere beleggers dit een steeds belangrijker onderwerp vinden.

De conventionele spaar en beleggingsproducten bestaan voornamelijk uit beleggingen in bedrijven of landen die het of niet heel slecht (uitsluiting), of erg goed doen (positieve selectie).

Minder positief is dat de overheid in de loop van 2010 aankondigde een deel van het fiscaal voordeel af te schaffen. Het gaat om de extra heffingskorting van 1,3% waar beleggers eventueel recht op hebben boven de vermogensrendementsheffing van 1,2%. Het aanvankelijke plan van het nieuwe kabinet dit in één keer te doen is door de Tweede Kamer omgebogen naar een geleidelijke uitfasering van dit fiscale instrument over een periode van 4 jaar.

Fiscaal vrijgestelde duurzame spaar- en beleggingsproducten dienen meer dan 70% van het vermogen uitgezet te hebben in die sectoren waarvoor de regeling was bedoeld. Door de grote instroom dreigden een aantal aanbieders niet aan deze regel te kunnen voldoen, en moesten de fondsen sluiten voor aankoop of inleg.

Mede door de plannen om de fiscale voordeelregels aan te passen zijn veel van deze zogenaamde fiscaal gedreven producten uiteindelijk vrijwel een heel jaar niet beschikbaar geweest voor instroom van nieuwe middelen. De effecten hiervan zijn te zien in deze rapportage.

Het teruglopend fiscaal voordeel zal vermoedelijk voornamelijk gecompenseerd worden door de kosten voor de ondernemers te verhogen die gebruik maken van de middelen uit deze regelingen. Dat zal ten koste gaan van ondernemers werkzaam in deze sectoren om hun te stimuleren en daarmee de verduurzaming van de economie te versnellen.

5.2 Uitdagingen

Zoals ook in de voorgaande edities van dit rapport wordt opgemerkt, valt ook dit jaar weer op dat duurzaam sparen en beleggen nog een relatief klein gedeelte van de markt beslaat. Om zowel grote bedrijven als kleine ondernemers te stimuleren duurzamer te ondernemen, dienen de particuliere spaarders en beleggers, alsmede de institutionele beleggers, welke overigens buiten de reikwijdte van dit onderzoek vallen, nog meer kiezen om door middel van investeringen te kiezen voor een duurzamere toekomst.

Uit het Toegankelijkheidsonderzoek duurzaam beleggen, wat is uitgevoerd door de VBDO aan het begin van 2011, blijkt dat adviseurs van de grote Nederlandse banken in steeds grotere mate positief tegenover duurzaam beleggen staan en het meer pro-actief aanbieden. Daarnaast kan de consument zich laten informeren door een initiatief als de Eerlijke Bankwijzer, waarin wordt aangegeven hoe banken met hun investeringsbeleid ten opzichte van duurzaamheid omgaan.

Een andere uitdaging voor het komende jaar is de vraag of banken de beleggers die in hun geld in fiscaal vrijgestelde spaar- en beleggingsproducten gestoken hebben, conventioneel kunnen laten sparen of beleggen. Wanneer het financieel voordeel gedeeltelijk verdwijnt in de komende jaren, kan dit een flinke klap opleveren voor de duurzame spaar- en beleggingsmarkt.

B1 Omvang en groei van duurzaam sparen en beleggen in Nederland (door particulieren 2000 - 2004)

Gedaten (x €1.000)	2000 €	2001 €	2002 €	2003 €	2004 €
Totaal duurzaam sparen					
fiscaal vrijgesteld	1.570.652	1.856.246	2.278.963	2.793.338	3.105.078
% groei per jaar	138,67%	18,18%	22,77%	22,57%	11,16%
Totaal conventioneel					
duurzaam sparen	1.233.000	1.408.800	1.693.337	2.031.955	2.196.083
% groei per jaar	11,77%	14,26%	20,20%	20,00%	8,08%
Totaal duurzaam sparen	2.803.652	3.265.046	3.972.300	4.825.293	5.301.161
% groei per jaar	59,19%	16,46%	21,66%	21,47%	9,86%
Regulier sparen					
Nederland	134.244.978	152.887.000	167.766.000	184.602.000	199.715.000
% groei regulier sparen	4,19%	13,89%	9,73%	10,04%	8,19%
% marktaandeel					
duurzaam sparen	2,09%	2,14%	2,37%	2,61%	2,65%
Totaal groen beleggen	675.637	753.932	804.752	898.119	1.088.714
% groei per jaar	12,37%	11,59%	6,74%	11,60%	21,22%
Totaal sociaal-ethisch					
beleggen	-	-	32.135	36.553	58.126
% groei per jaar	-	-	-	13,75%	59,02%
Totaal cultureel beleggen					
% groei per jaar	-	-	-	-	-
Totaal duurzaam beleggen					
fiscaal vrijgesteld	675.637	753.932	836.887	934.672	1.146.840
% groei per jaar	12,37%	11,59%	11,00%	11,68%	22,70%
Totaal conventioneel					
duurzaam beleggen	804.733	957.037	760.060	860.169	1.343.905
% groei per jaar	62,78%	18,93%	- 20,58%	13,17%	56,24%
Totaal duurzaam beleggen	1.480.370	1.710.969	1.596.947	1.794.841	2.490.745
% groei per jaar	35,11%	15,58%	- 6,66%	12,39%	38,77%
Regulier Beleggen					
Nederland	122.657.000	113.978.000	91.212.000	98.548.000	100.079.000
% groei regulier beleggen	18,42%	- 7,08%	- 19,97%	8,04%	1,55%
% marktaandeel					
duurzaam beleggen	1,21%	1,50%	1,75%	1,82%	2,49%
Totaal duurzaam sparen					
en beleggen fiscaal vrijgesteld	2.246.289	2.610.178	3.115.850	3.728.010	4.251.918
% groei per jaar	78,37%	16,20%	19,37%	19,65%	14,05%
Totaal conventioneel duurzaam					
sparen en beleggen	2.037.733	2.365.837	2.453.397	2.892.124	3.539.988
% groei per jaar	27,56%	16,10%	3,70%	17,88%	22,40%
Totaal duurzaam sparen en					
beleggen	4.284.022	4.976.015	5.569.247	6.620.134	7.791.906
% groei per jaar	49,96%	16,15%	11,92%	18,87%	17,70%
Totaal regulier sparen					
en beleggen	256.901.978	266.865.000	258.978.000	283.150.000	299.794.000
% groei per jaar	10,53%	3,88%	- 2,96%	9,33%	5,88%
% marktaandeel duurzaam					
sparen en beleggen	1,67%	1,86%	2,15%	2,34%	2,60%

Omvang en groei van duurzaam sparen en beleggen in Nederland (door particulieren 2005 - 2010)

Getallen (x €1.000)	2005 €	2006 €	2007 €	2008 €	2009 €	2010 €
Totaal duurzaam sparen						
fiscaal vrijgesteld	3.914.500	4.650.500	5.587.600	5.747.000	6.069.317	5.002.538
% groei per jaar	26,07%	18,80%	20,15%	2,85%	5,61%	-17,85%
Totaal conventioneel						
duurzaam sparen	2.729.656	3.351.664	4.024.903	5.540.414	7.071.852	8.841.592
% groei per jaar	24,30%	22,79%	20,09%	37,65%	27,64%	25,03%
Totaal duurzaam sparen	6.644.156	8.002.164	9.612.503	11.287.414	13.141.169	13.884.130
% groei per jaar	25,33%	20,44%	20,12%	17,42%	16,42%	5,35%
Regulier sparen						
Nederland	210.968.000	221.339.000	235.250.000	251.258.000	284.782.000	290.886.000
% groei regulier sparen	5,63%	4,92%	6,28%	6,80%	13,34%	2,14%
% marktaandeel						
duurzaam sparen	3,15%	3,62%	4,09%	4,49%	4,61%	4,76%
Totaal groen beleggen	1.392.471	1.392.220	1.343.991	1.311.548	1.440.209	1.385.193
% groei per jaar	27,90%	- 0,02%	- 3,46%	- 2,41%	9,81%	- 3,82%
Totaal sociaal-ethisch						
beleggen	95.297	122.511	170.993	206.742	271.389	344.277
% groei per jaar	63,95%	28,56%	39,57%	20,91%	31,27%	26,86%
Totaal cultureel beleggen	-	53.000	67.400	73.749	139.653	193.714
% groei per jaar	-	-	27,17%	9,42%	89,36%	38,71%
Totaal duurzaam beleggen						
fiscaal vrijgesteld	1.487.768	1.567.731	1.582.384	1.592.039	1.851.251	1.923.184
% groei per jaar	29,73%	5,37%	0,93%	0,61%	16,28%	3,89%
Totaal conventioneel						
duurzaam beleggen	1.265.444	1.687.915	1.957.467	1.370.177	1.763.852	1.957.602
% groei per jaar	- 5,84%	33,39%	15,97%	- 30,00%	28,73%	10,98%
Totaal duurzaam beleggen	2.753.212	3.255.646	3.539.851	2.962.216	3.615.103	3.880.786
% groei per jaar	10,54%	18,25%	8,73%	- 16,32%	22,04%	7,35%
Regulier Beleggen						
Nederland	110.080.000	116.191.000	110.639.000	77.285.000	93.002.000	102.405.000
% groei regulier beleggen	9,99%	5,55%	- 4,78%	- 30,15%	20,34%	10,11%
% marktaandeel						
duurzaam beleggen	2,50%	2,80%	3,20%	3,83%	3,89%	3,79%
Totaal duurzaam sparen en						
beleggen fiscaal vrijgesteld	5.402.268	6.218.231	7.169.984	7.339.039	7.920.568	6.925.722
% groei per jaar	27,05%	15,10%	15,31%	2,36%	7,92%	- 12,56%
Totaal conventioneel duurzaam						
sparen en beleggen	3.995.100	5.039.579	5.982.370	6.910.591	8.835.704	10.799.194
% groei per jaar	12,86%	26,14%	18,71%	15,52%	27,86%	22,22%
Totaal duurzaam sparen en						
beleggen	9.397.368	11.257.810	13.152.354	14.249.630	16.756.272	17.724.916
% groei per jaar	20,60%	19,80%	16,83%	8,34%	17,59%	5,78%
Totaal regulier sparen						
en beleggen	321.048.000	337.530.000	345.889.000	328.543.000	377.784.000	393.291.00
% groei per jaar	7,09%	5,13%	2,48%	- 5,01%	14,99%	4,10%
% marktaandeel duurzaam						
sparen en beleggen	2,93%	3,34%	3,80%	4,34%	4,44%	4,51%

B2 Aangesloten Instellingen VBDO

De volgende instellingen waren in 2010 aangesloten als institutioneel lid of donateur bij de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling:

1. ABN AMRO Groenbank BV
2. ABN AMRO Mees Pierson
3. ABP Vermogensbeheer
4. Advibe BV
5. Aegon Asset Management
6. ASN Bank
7. ASN Vermogensbeheer
8. ASR
9. *Atmosphere*
10. BinckBank NV
11. BNG Vermogensbeheer BV
12. CNV Vakcentrale
13. CREM
14. De Eenhoorn Adviesbureau
15. Deloitte
16. Delta Lloyd
17. Dexia Asset Management
18. DHV
19. EIRIS
20. Fairfood
21. 2FMO
22. FNV/ St. GBF
23. *Fonds 1818*
24. Form International
25. HSBC Bank
26. ICCO en Kerkinactie
27. ING
28. Kempen & Co
29. KPMG Sustainability
30. Oikocredit
31. Oxfam Novib
32. Pensioenfederatie
33. PricewaterhouseCoopers Advisory
34. Rabobank
35. Raedthuys Groep BV
36. Sarasin
37. Staalbankiers
38. Stichting iNSnet
39. Stichting Natuur en Milieu
40. Stichting Pequeno
41. *Stichting Streetwise*
42. Sustainalytics
43. Triodos Bank
44. Vigeo
45. Wereld Natuur Fonds WNF
46. *Woman Capital*

De leden die in het jaar 2010 lid zijn geworden staan cursief.

www.vbdo.nl / www.goed-geld.nl

Een duurzaam werkende kapitaalmarkt is het doel van de VBDO. Een kapitaalmarkt die, naast financiële criteria, ook op basis van sociale- en milieucriteria vraag en aanbod bij elkaar brengt. De focus ligt daarbij op Nederland in een internationale, voornamelijk Europese context.